

Otizmle Yaşamı Ne Kadar Anlıyoruz?

Esra MACAROĞLU AKGÜL *

Özet

Bazen bir hastalık ve bozukluk, bazen de bir farklılık olarak tanımlanan otizm hakkında gerek teorik gerekse uygulama içeren pek çok araştırma yazısı artık alan yazında kolaylıkla bulunabilmekte ve bu çalışmalar hem ailelere hem de eğitimcilere yol göstermektedir. Beslenme biçiminizi değiştirerek zayıflamak ve onu yaşam tarzı haline getirmek veya deprem kuşağında olduğumuzu bilmek ve hayatımızı o gerçeğe göre değiştirip yönlendirmek basit gibi görünen ama çok çaba isteyen zor işlerdir. Peki ya otizmle yaşamak? Hayatında otizmlili bir birey olan ebeveynler, öğretmenler, aileler ve diğerleri için bu nasıl bir duygudur? Bu çalışmada; otizmlili bir birey olma, otizmlili bir aile bireyine sahip olma, otizmlili bir bireye eğitim verme ve toplumun otizmlili bir bireye bakış açısı üzerinde durulmuş ve ilgili durumlarda gerçekleştirilen uluslararası araştırmalar detayları ile irdelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Otizm metaforları, otizmde aile stresi, otizmde okullaşma.

How Much We Understand The Life With Autism?

The paper includes an introduction to “autism” for those who do not have an adequate information about it or who would like to understand the situation with all details. Parents and schools are the two important agencies that can make life easier for children with autism. Therefore; it is necessary to understand how parents of children with autism think and behave, as well as understanding how teachers and other individuals in schools act towards them. The paper describes autism in the first step and includes discussions about metaphors related to its definitions. These metaphors range from “being a disease” to “being an alien” and there are several others in between. Those who were neither autistics nor having a relative with autism use “autism as a disease” metaphor, while individuals with either autism or having a relative with autism choose to use “autism as neurological diversity” metaphor for autism. Despite the varieties in metaphors, autism is generally defined as social communication disorder. Very limited language development, having problems of learning with imitating, unfair play with toys and lack of eye contact can be counted among the symptoms of autism. Delayed or no language development may mostly limit this communication. People in the environment of children with autism might need to develop an alternative way to communicate. This creates a stress for parents and people in close relationship with the child with autism. Picture exchange communication system, sign language and augmentative communication systems are among these alternative ways of communication.

As the first important socialization agent in his life, parents of a child with autism are needed to be well informed and equipped about their children. Being ready for educating and bringing up a child with autism is something can never occur. But there are always some ways to understand the child better and help him communicate the world properly. The paper discusses parenting stress emphasizing factors related to stress for mothers and fathers.

Keywords: Autism metaphors, parenting stress in autism, schooling in autism.

---

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, macarogluyildiz.edu.tr.

Otizm Metaforları ve Tanımı

Otizmin tanımı yapılırken; otizm ve sebepleri ile otizme uygun eğitimler hakkındaki tarihsel ve genel anlayışla, günümüzde geçerli olan anlayış arasında birliktelik oluşturmak amacıyla metaforlar geliştirilmiştir. Broderick ve Ne’eman (2008) bu metaforları öncelikle iki modele ayırmıştır. Birincisi; otizmliler olmayanların, yani otizmlilerle bir bireyle ailevi bir ilişkisi bulunmayanların ortaya koyduğu “otizm-hastalık modeli”, ikincisi ise otizmliler olanların, yani otizmlilerle ailevi ilişkisi bulunanların ortaya koyduğu “otizm-nörolojik farklılık modeli” dir. Benzeri konu ve durumlarda metafor geliştirme yeni bir durum değildir. Broderick ve Ne’eman (2008) Sontag (1990)’ın hastalık ve metafor konulu yazısının yanı sıra başka araştırmacıların da “yetersizliklerde metafor” konusunda çalışmalar yaptıklarını vurgulamakta ve ilgili çalışmaları listelemektedirler. Listede yer alan çalışmalardan Biklen ve diğerlerinde (2005) otizm alanında talihsiz bazı metaforlardan bahsedilerek uzmanların otizmliler olarak adlandırılan pek çok insanı herhangi bir kanıt olmadan “zihinsel engelli” olarak etiketledikleri yer almıştır. “Zihinsel engelli” metaforunun güvenilirliği ve kullanışlılığı ile ilgili olarak Broderick ve diğerleri (2008) Borthwich ve Crossley (1999) dan “zihinsel engelli benzetmesinin yetersiz açıklanan bir kavram, tanımlanamayan bir bilimsel girdi ve yardım edilemeyecek bir klinik bulgu olduğunu aktarmıştır. Dolayısıyla bu metafor güvenilir ve kullanışlı değildir, ancak içinden çıkılamayacak ve açıklanamayan bir durum için kullanılan asılsız bir benzetimdir. Bu metaforun temelinde alan yazında yer alan “otizmliler çocukların önemli bir çoğunluğunda zihinsel gerilik olduğu” iddiaları bulunmaktadır. Edelson 2006 yılında yaptığı çalışmada, 1937-2003 yılları arasında yapılmış 215 çalışmayı incelemiş ve bu çalışmaların %74’ünün deneysel çalışmalara

dayanmadığını, %53’ünün ise asla deneysel veriye dayanmadığını, deneysel veriye dayananların ise 25 ile 45 yıl önceye uzandığını, verilerin zeka ölçümleri ile değil gelişimsel ölçümlerle elde edildiğini ortaya koymaktadır. Tüm araştırma bulguları otizmliler çocukların ne kadarının zihinsel engelli olduğu konusunda daha fazla veriye ihtiyaç olduğu yönündedir. Bu sonuç da zihinsel engelli metaforunun geçerli ve güvenilir olmadığını bir başka göstergesidir (Broderick ve Nee’man, 2008).

Bölte, Dziobek ve Poustka (2009) da otizmliler bireyler arasında zihinsel geriliği bulunanların sayısının fazla olmasıyla birlikte otizmin her zihinsel seviyede görülebilecek bir farklı gelişim olduğunu vurgulamışlardır. Otizmliler bireylerin IQ seviyelerinin tespiti, zekanın sonucun belirleyicisi olması ve uygulanacak metot ve izlenecek yolun seçimindeki etkisi açısından oldukça önem taşımaktadır. Zeka durumunun önemsenmemesi otizmliler bireyin durumunun zorlaşmasına, hatta günlük yaşamda bazı deneyimleri yaşama şansının azalmasına sebep olabilecektir. Günümüzde zeka ölçümünde kullanılan WIS (Wechsler zeka testi) otizmliler bireyler için de kullanılmakta fakat konuşmayan veya konuşamayan otizmliler bireylere bu test fazla hitap edememektedir. Bölte ve diğerleri (2009) dil gelişimini tamamlayamamış otizmliler bireylerin IQ’sunu ölçmede WIS yerine Raven’in Standart Gelişim Matrisi (RGM) kullanıldığında, matris görsel muhakemeyi ölçtüğü için daha adil bir ölçümün sağlandığını ortaya koymuşlardır. RGM kullanarak yaptıkları araştırmada otizmliler RGM den aldıkları puanların ortalamasının WIS dan aldıkları puanların ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermiş ve RGM’nin daha adil bir zeka ölçümü testi olduğunu doğrulamışlardır. Bölte ve diğerleri (2009) araştırmalarında düşük fonksiyonlu otizmlilerde bu puan farkının çok aralıklı olduğunu, yüksek fonksiyonlu otizmlilerde

ise bu farkın daha az olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu nedenle, yüksek fonksiyonlu otizmlilerde IQ ölçümü için WIS düşünülebilir ancak dil gelişimini tamamlayamamış ve spektrumun daha alt seviyesinde olan, düşük fonksiyonlu otizmlilere sözel olmayan RGM uygulanması önerilebilir.

Otizmin–hastalık metaforunda gelişimsel yetersizliği olan insanlar bir yerlerinde kırık var ve tamir edilmeli şeklinde algılanmaktadır. Bu da farklılık ve asabılık yaratmaktadır. Oysa otizm - farklılık metaforunda tamir ederek normalleştirme yerine farklılığın anlaşılması ve uyum söz konusudur. Bahsedilen bu iki modelin yanı sıra kültürel-coğrafi uzay temalı iki metafor daha geliştirilmiştir (Broderick ve diğerleri, 2008). Bu metaforlardan ilki “yabancı” metaforudur. Otizmlili bireyin dış-yabancı bir gezegenden geldiğini savunur. Bu metaforda başka gezegenden gelen yabancı (otizmlili) metaforik olarak bu coğrafi bölgeden dışlanmış. İkincisi ise otizmlili bireyin bir duvarın veya kabuğun arkasında olduğunu anlatan “kabağa kilitlenmiş çocuk” metaforudur. Bu metaforda ise otizmlili olmayan bireylerin otizmlili olanlarla aralarında fiziksel olmasa da kültürel bir mesafe algıladıkları anlatılmaya çalışılmaktadır.

Otizm, yukarıda bahsedilen metaforlar da ele alınarak, “dış dünya ve insanlarla iletişimi azaltmak, o kadar azaltmak ki kendi dışında hiçbir şeyle iletişim kurmamak” şeklinde tanımlanabilir. Bu iletişim azalması sosyal yaşamdan ayrılarak kendine dönmedir. (Broderick ve diğerleri, 2008). Otizm bazen bu tanım doğrultusunda sosyal yetersizlik olarak algılanır. Sosyal yetersizlik yaklaşımında, yetersizlik gösteren bireyler eğer çevreleri kendileri için ulaşılabilir ve uyum sağlanabilir değilse olumsuz etkilenirler. Tanımı ve ilgili metaforlar ne olursa olsun, yakın çevre ve ailesinde otizmlili birey bulunanların amacı bir çare bulmaktır.

Dolayısıyla, bu yoldaki her olumlu tartışma yeni fikirler geliştirecek, her olumsuz tartışma ise durumu geriletecektir. Bu sebeple pek çok yaklaşımda en iyi çözüm aileler ve otizmlili bireyler için yaşam kalitelerini artırmaya yardım etmektir. Bu konudaki halk eğitimine önem ve hız verilmesi, yetişkin desteğinin artırılması ile aileler üzerinde oluşan olumsuz algı azaltılabilir ve böylece yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olunur.

Otizmlili Bir Çocuğun Ailesi Olmak

Çocuğu okul çağına gelen her aile, çocuğunun okul dönemine ait kaygılardan oluşan bir strese sahiptir. Bu stres, duygusal, davranışsal ve iletişimsel problemler yaşayan otizmlili çocuğun ailesi için çok daha fazladır. Dabrowska ve Pisula (2010) bu stresin 3 ana kaynağı olduğundan söz etmektedirler. Bu kaynaklar; çocuktaki problem durumunun kalıcılığı, çocuk davranışının aile bireyleri ve toplum tarafından onay görmemesi ve çocuğun aldığı yetersiz profesyonel yardım olarak sıralanmaktadır. Altieri ve Von Kluge (2009) ise stresin kaynakları arasında; teşhisin belirsizliği, belirtilerin ciddiyeti ve ne kadar zamandır var olduğu ile çocuğun sosyal normlara uyumundaki güçlüğü vurgulamaktadırlar. Otizmlili çocuk konusunda, bu kaynaklardan başka faktörler de anne bana stresini önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılan araştırmalar otizmlili çocuk annelerinin çocuğun öz yeterlik, davranış problemi ve fiziksel gelişimi konusunda annelerin babalardan daha fazla stres gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Dabrowska ve Pisula, 2010). Annelerin çocuğun sosyal becerilerinin gelişimi konusunda da babalardan daha fazla stresli olduğu bir gerçektir. Phelps, Mc Cammon, Wuensch ve Golden (2009) da araştırmalarında bu olguyu doğrulamış, geçmişte ve günümüzde yapılan pek çok araştırmanın, otizmlili bir çocuğa bakmakla yükümlü olan bir ailenin çok daha fazla bir sorumluluk altına girdiğini ortaya koyduğunu vurgulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre

otizmlili çocuğun ebeveyni, down sendromlu veya sorunsuz bir çocuğun ebeveynine göre daha yüksek seviyede stres, depresyon, kaygı, endiŐe ve utanç duygusu taŐmaktadır. Ayrıca ebeveynler arasında annelerin günlük yaşam içerisinde babalara oranla daha fazla problemle boęuŐmak zorunda kaldıklarını ve bu nedenle daha fazla stres yüklendiklerini de söylemek mümkündür.

Babaların stres hissettiği konular ise daha çok kariyerleri ve para kazanma konusunda olup çocuğun iletişim problemi ile cinsiyet ve fiziksel gelişim problemleri daha arka sıralarda yer almaktadır. Ailelerin hissettikleri stresin düzeyi, çocuklarına aldıracağı özel eğitimin kalitesini ve miktarını belirleyicidir. Stres sebepleri ve dereceleri farklı olsa da otizmlili bir çocuğa sahip olan ailelerin stres hissetmeleri kaçınılmaz görünmektedir. Ailelerin hissettikleri bu stres, otizmlili çocuğun erken eğitim görmesi ve gördüğü bu eğitimden en yüksek verimi alması açısından belirleyicidir (Osborne, Mc Hugh, Saunders ve Reed, 2008). Osborne ve diğerleri bazı araŐtırmalarda bu belirleyiciliğin, annenin stres düzeyindeki azalmanın çocuğun performansını artırdığı şeklinde açıklandığını vurgulamışlardır. Başka bir deyiŐle; araŐtırmalarda “annenin stresi ne kadar artarsa çocukta gelişen davranış problemi de o kadar Őiddetli olur” şeklinde ifade edilen bir anne stresi-çocuk davranıŐi ilişkisi anlatılmaktadır.

Phelps ve diğerleri (2009) otizmlili bir çocuk yetiŐtiren ailelerin başlıca duygusunun stres olduğunu kabul etmekte fakat ailelerin stresin yanı sıra iç dünya zenginliği ve büyüme duygularını da vurgulayabildiklerini ifade etmektedirler. Bayat (2007) de bu ifadeyi destekleyen araştırma sonuçları içermektedir. Otizmlili çocuk ailesinin hissettiklerinin araŐtırıldıęı pek çok nicel araştırma raporu ciddi duygusal bozukluktan bahsetse de yukarıda sözü edilen araştırmalar, otizmlili bir çocuğun bakımı sırasında ortaya çıkan

olumlu çıktıları ortaya koyan özel çalışmalarlardır. Ailelerin zorlu yaşam mücadelesi sonucu kazandıkları deneyimden kaynaklanan pozitif psikolojik değişim travma sonrası büyüme şeklinde tanımlanabilir. Çocuğun sıradan bir çocuk gelişimi gösteremeyeceğinin farkına varma, aileleri yaşama yeni bir anlam yüklemeye, ruhsal gelişim ve gücü artırmaya yönlendirir.

Otizmlili çocuğun ebeveyninin yaŐadıęı duygular bir sonraki adımı yönlendireceği için önemlidir. Olumsuz duygular kaçıŐa sebep olurken, olumlu duygular yeni fikirlerin gelişimine, psikolojik, zihinsel ve sosyal kaynakların daha iyi kullanılmasına yardımcı olacaktır (Phelps ve diğerleri, 2009).

Parsons, Lewis ve Ellins (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, otizmlili çocuğa sahip olan ailelerin diğer engel gruplarından birinden çocuğu olan bir aileye göre, çocuğun alacağı eğitim ve özel ihtiyaçları sebebiyle daha fazla stres yaŐadıkları ortaya konmuŐtur. Otizmin temelinde sosyal iletişim bozukluğu bulunduğundan, otizmlili çocuklar diğer engel gruplarındaki çocuklardan daha farklı bir eğitim almalı ve ilgiye maruz kalmalıdır. İŐte otizmlili çocuğun ailesini en çok zorlayan ve streslerini artıran da bu okullaşma ve okulda nasıl bir eğitim alacağı konusudur. O halde okullaşma ve eğitim konusunda neler yapıldığı ve yapılabileceği konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

Sınıftaki Otizmlili Çocuk

Otizimde erken tanı ve çalışma çocuğun sınıf içi performansında oldukça etkilidir. Daha fazla çocuğun erken tanı ve eğitim alması daha fazla çocuğun okullaŐması demektir. OkullaŐmada karŐımıza çıkan tabloda ise en önemli sorun sınıf veya branŐ öğretmenlerinin otizmlili çocukla sınıfta ne yapacaklarını bilmemeleri ve çocuğu tanınamalarıdır. Oysa otizmlili çocuk sınıfa gelmeden önce öğretmenin ilk yapması gereken Şey onun hakkında bilgi edinmek ve

o sınıfa gelmeden önce bu bilgiyi değerlendirerek hazırlık yapmaktır. Çocuklar çocukluk dönemlerinde başkalarını gözlemleyerek ve taklit ederek sosyalleşir ve okul onlar için olağan bir şekilde başlar. Oysa otizmlili bireylerde durum böyle değildir. Otizmlili bireyler genellikle sosyal iletişim kurmakta zorlanırlar. Bu durum, otizmlili çocuğu bulunduğu ortamdan izole olmaya iter. Böylece hem diğer çocuklardan hem de yetişkinlerden farklılaşırlar (Friedlander, 2010).

Peki; sınıf içinde otizmlili çocuğa nasıl yaklaşılmalıdır? Friedlander (2010) otizmlili bireylerin bulunduğu bir sınıftaki öğretmeninin yapabileceklerini şöyle sıralamıştır:

- Öğrenci ailesinden de bilgi alınarak, çocuk hakkında detaylı bilgi edinilmelidir. Bu bilgi hem otizmlili öğrenci, hem öğretmen hem de sınıftaki diğer öğrencilerin birbirine alışmalarına yardımcı olacaktır.
- Otizm bazı benzer özelliklere sebep olmakla birlikte her otizmlili birey “tek ve özeldir”. Hepsine aynı şekilde yaklaşmamak gerekir. Kimi beden dilinden anlamazken, kimi çok güzel anlayabilir. Kimi taklit yapamazken, kimi yapabilir. Otizmlili çocukların farklılıklarının farkında olunmalıdır.
- Otizmlili bireylerin duygu ve hareketlerinde somut oldukları unutulmamalıdır. Örneğin; bir evcil hayvan olarak “köpek” adını öğrenen otizmlili birey için her evcil hayvan köpek olarak algılanabilir. Bu somut analizler onun hayatını daha kolay düzenlemesini sağlar.
- Bazı otizmlili bireylerin rutinleri vardır ve bunların bozulması onların hayatını zorlaştırır. Bu sebeple otizmlili bireyin ailesiyle bu rutinler hakkında konuşmak, ev ve okul hayatını bu rutinlere göre düzenlemek işe yarayacaktır.
- Otizmlili çocuğu okula alıştırmmanın en kolay yolu ya çocuğu tatile yakın bir

zamanda kısa bir süre için okula götürmek ve aşına olmasını sağlamak ya da sınıfından bir çocukla önce okul dışında yakınlaşmasını sağlamaktır.

- Otizmlili bireylerin hemen hepsinde görsel öğrenme güçlüdür. Bu sebeple öğretimde daha çok çizim, resim ve fotoğraf gibi görsel materyaller kullanılmalıdır. Görsel öğrenme o kadar güçlüdür ki bazen öğretmenler otizmlili bireye okuma öğretmediklerini ama kendiliğinden okuduğunu söylerler. Bu otizmlili bireylerin öğrenmesinde anahtar olarak kullanılabilir bir bilgidir. Hayatlarının neredeyse tamamı çizelgelerle düzenlenebilir.
- Otizmlili bireyin değişime uyum sağlaması da çizelgelerle kolaylaştırılabilir. Çizelgede çocukla birlikte değiştirilen bir ikon, çocuğun hayatındaki değişikliği kabullenmesine yardımcı olacaktır.
- Sınıf ve okul içinde yaşanabilecek zorluklar ve bu zorlukların giderilme stratejileri konusunda yine velilerden destek almak en akıllıca çözümdür. Bu şekilde aileyle birlikte çocuğun günlük yaşam ihtiyaçlarını giderebilmesi için bir plan hazırlanabilir. Bu plan her çocuk için farklı olmalıdır. Örneğin bir otizmlili çocuğun kalabalık bir kafeteryaya uyum sorunu varsa, hazırlanacak plan bu sorunu gidermeye destek olacak bir plan olmalıdır. Bu destek plan, çocuğun rahatsızlık duyduğunu anlayabilecek bir arkadaşıyla kafeteryaya gitmesi, orda evdeki gibi bir koltuğa oturması için evden bir koltuk ve hatta evde severek yediği bir yemek götürülmesi gibi detayları içerebilir.

Yukardaki yapılabilecekler listesini özetleyerek toparlayacak olursak, öğretmenler; okul ve sınıf düzenini asacakları zaman çizelgeleriyle otizmlili bireye anlatmalı, çizelge takibi ile okul yaşamındaki sorunları azaltmalı, akademik görevlerin yerine getirilmesi ve günlük okul yaşantısının devamı için görsel ipuçlarını eksik etmemeli,

duyusal sorunların farkında olarak daima aileye veya uzmana danışmalı, sosyal gelişim için destek vermeli ve iletişimde model olmalı, sınıf beklentilerinin karşılanacağı ve öğrenmeyi güdüleyici davranışsal planlar yapmalıdır. Bu yukardakiler yapıldığında otizmlili bireyin sınıf içinde kaynaştırılması sorunları azalacak

ve hem çocuk hem ailesi hem de öğretmen rahatlayacaktır. Unutulmaması gereken şey, okul yaşantısının sosyalleşme sorunu olan otizmlili için olmazsa olmaz olduğudur. Otizmlilerin ve tüm diğer engel gruplarının okullaşma oranlarının artması ve etkin olması dileğiyle...

Kaynakça

- Altieri, M.J., VonKluge, S. (2009). Searching for Acceptance: Challenges Encountered While Raising a Child with Autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 34(2), 142-152.
- Bayat, M. (2007). Evidence of Resilience in Families of Children with Autism. *Journal of Intellectual Disability Research*, 51: 702–714. doi: 10.1111/j.1365-2788.2007.00960.
- Bölte, S., Dziobek, I., Poustka, F. (2009). Brief report: the level and nature of autistic intelligence revisited. *Journal of Autism Developmental Disorder*, 39, 678-682.
- Broderick, A.A., Nee'man, A. (2008). Autism as Metaphor: Narrative and Counter Narrative. *International Journal of Inclusive Education*, 12(5-6), 459-476.
- Dabrowska, A., Pisula, E. (2010). Parenting Stress and Coping Styles in Mothers and Fathers of Pre-school Children with Autism and Down Syndrom. *Journal of Intellectual Disability Research*, 54(3), 266-280.
- Friedlander, D.(2010). Sam Comes to School: Including Students with Autism in Your Classroom. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 82(3), 141-144. dx.doi.org/10.3200/TCHS.82.3.141-144.
- Osborne, L.A., Mc Hugh, L., Saunders, J., Reed, P. (2008). Parenting Stress Reduces the Effectiveness of Early Teaching Interventions for Autistic Spectrum Disorders. *Journal of Autism Developmental Disorder*, 38, 1092-1103. DOI 10.1007/s10803-007-0497-7
- Parsons, S., Lewis, A., Ellins, J. (2009). The Views and Experiences of Parents of Children with Autistic Spectrum Disorder about Educational Provision: Comparisons with Parents of Children with Other Disabilities from an Online Survey. *European Journal of Special Needs Education*, 24(1), 37-58.
- Phelps, K.W., Mc Cammon, S.L., Wuensch, K.L., Golden, J.A. (2009). Enrichment, Stress and Growth from Parenting an Individual with an Autism Spectrum Disorder. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 34(2), 133-141.

Extended Summary

Despite the increasing rate in its diagnosis, autism is not a well-known and understood concept in our society. Sometimes it is confused with mental retardation although a child with autism may not have mental retardation. Every year, individuals who were focused on autism come together and make programs for creating awareness about autism among society, in April second. This is a day called “World’s awareness day for autism”. As an educational researcher and a mother of a child with autism, preparing an article in this sort was a must for the author of the paper. The paper includes an introduction to “autism” for those who do not have an adequate information about it or who would like to understand the situation with all details. Parents and schools are the two important agencies that can make life easier for children with autism. Therefore; it is necessary to understand how parents of children with autism think and behave, as well as understanding how teachers and other individuals in schools act towards them. The paper describes autism in the first step and includes discussions about metaphors related to its definitions. These metaphors range from “being a disease” to “being an alien” and there are several others in between. Those who were neither autistics nor having a relative with autism use “autism as a disease” metaphor, while individuals with either autism or having a relative with autism choose to use “autism as neurological diversity” metaphor for autism. Despite the varieties in metaphors, autism is generally defined as social communication disorder. Very limited language development, having problems of learning with imitating, unfair play with toys and lack of eye contact can be counted among the symptoms of autism. Delayed or no language development may mostly limit this communication. People in the environment of children with autism might need to develop an alternative way to communicate. This creates a stress for parents and people in close relationship with the child with autism.

Picture exchange communication system, sign language and augmentative communication systems are among these alternative ways of communication.

As the first important socialization agent in his life, parents of a child with autism are needed to be well informed and equipped about their children. Being ready for educating and bringing up a child with autism is something can never occur. But there are always some ways to understand the child better and help him communicate the world properly. The paper discusses parenting stress emphasizing factors related to stress for mothers and fathers. In most of the research studies related to parents of children with autism, it is underlined that mothers have more stress than fathers. Mothers need to think solutions to their children’s various problems concurrently. This is not the case for fathers in general. Fathers mostly think about getting more money to use in their children’s needs for special education. School is another important agency for socialization of a child, but schooling brings extra stress to parents’ life. Teachers’ lack of knowledge about autism may cause that stress. Although there are many research studies about the inclusive classroom applications for people with autism around the world, there is very limited number of them in our country. It is very interesting to say that stress is not the only feeling expressed with parents. Parents also express feeling of inner wealthines and individual development. This displays that parents hold both good and depressive feelings when bringing up their children. The article includes some hints for teachers of inclusive classrooms about how they can cope with problems of a child with autism. These hints were practiced and reported as working practical applications for inclusion. Schools are the places where children with autism cannot be socialized without them. Therefore, the hints mentioned in this article and in other similar ones, need to be well understood.